ARHEOLOŠKI MUZEJ ISTRE UKLJUČEN JE U PROJEKT SOCRAT - UMREŽAVANJE OBRTA I SUVREMENE UMJETNOSTI

Darko Komšo, ravnatelj Arheološkog muzeja Istre ispred obnovljenog muzeja

Arheološki materijali kao inspiracija za suvremene umjetnike

Muzeji s brojnim spomenicima, kao što je i AMI otvoreni su za suvremene umjetnike različitih disciplina, jer se upravo na tom dijalogu, pa često i sukobu između starog i novog, mogu stvarati vrhunska ostvarenja, veli Darko Komšo

PRIREDILA Vanesa **BEGIĆ**
SNIMIO Hassan **Abdelghani**

Arheološki muzej Istre u Puli kao ustanova u kulturi uključena je u projekt SOCRAT– Umrežavanje obrta i suvremene umjetnosti u cilju održivog turizma (Interreg Italija-Hrvatska 2021. – 2027.). kojeg provodi Istarska županija - Regione Istriana, Upravni odjel za kulturu i zavičajnost. Na okruglom stolu održanom u Galeriji Novo u Puli u sklopu SOCRAT-ovog Kreativnog živog laboratorija keramike i kiparstva sudjelovale su muzejske savjetnice Arheološkog muzeja Istre dr. sc. Tatjana Bradara i dr. sc. Alka Starac. Dok je stručno izlaganje o dekorativnim motivima na antičkim spomenicima Istre iznijela dr. sc. Alka Starac, o kasnosrednjovjekovnom i novovjekovnom keramičkom posuđu u Arheološkom muzeju Istre izlagala je dr. sc. Tatjana Bradara. Bio je to zanimljiv znanstveni prilog temi okruglog stola u čijem su fokusu bili keramika i kiparstvo s osvrtom na kontekstualizaciju i povezivanje kronološki povijesnih ishodišta prvih uporabnih predmeta i figura umjetničkog karaktera te suvremenih umjetničkih i primijenjenih pristupa. Također, završna izložba projekta SOCRAT planirana za srpanj bit će održana u Arheološkom muzeju Istre, a iza kojeg je razdoblje sveobuhvatne temeljite obnove. Sve to povod je i za razgovor s ravnateljem Arheološkog muzeja Istre Darkom Komšom i muzejskom savjetnicom Tatjanom Bradarom.

Bogatstvo muzejskih zbirki

Inače, sama institucionalna povijest pulskog Arheološkog muzeja Istre vezana je uz početak prošlog stoljeća, o čemu Tatjana Bradara kaže: »Otkriće kamenih, keramičkih i metalnih predmeta u Nezakciju bilo je osnova za utemeljenje Muzeja starina (Museo d'antichità), odnosno Gradskog muzeja (Museo civico della città di Pola) 1902. godine. Njegovo je sjedište bilo u zgradi koje danas nema, na Usponu sv. Stjepana, nedaleko od slavoluka Sergijevaca. Preseljenjem sjedišta Istarskog društva za arheologiju i zavičajnu povijest (Società istriana di archeologia e storia patria) i prijenosom dijela arheološkog inventara iz Poreča u Pulu, Gradski muzej spaja se s Državnom zbirkom (kameni

Darko Komšo

spomenici) i porečkim Provincijalnim muzejom (Museo Provinciale) u muzejsku ustanovu pokrajinskog značaja pa je tako 1925. utemeljen Kraljevski muzej Istre (Regio Museo dell'Istria). Bogatstvo zbirki nametnulo je potrebu za novim prostorom pa je nekadašnja zgrada austrijske gimnazije (izgrađena 1890.) prilagođena novim potrebama ovog muzeja, koji je otvoren za javnost 1930. godine. Muzej se nalazi na istočnom rubu prapovijesnoga gradinskog naselja i antičke kolonije Pole. Godine 1947. ova ustanova mijenja ime u Arheološki muzej Istre i u istom sjedištu kontinuirano djeluje do danas.

Arheološki muzej Istre, danas je javni muzej, koji obavlja muzejsku djelatnost kao javnu službu na području Istarske županije i Primorsko-goranske županije. Temeljna zadaća Muzeja je sakupljanje, čuvanje i istraživanje civilizacijskih i kulturnih dobara, poglavito u granama prapovijesne, antičke, srednjovjekovne i novovjekovne arheologije. Isto tako ostvaruje stručne i znanstvene programe od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku, te zajedno s drugim muzejskim i srodnim ustanovama, uspostavlja muzejsku infrastrukturu od interesa za cjelokupan muzejski sustav i jedinstven stručni pristup obavljanju muzejske djelatnosti.«

Otvorenje stalnog postava 2027. godine

Koje su glavne trenutačne aktivnosti i planovi u fokusu Arheološkog muzeja Istre? Možete li ih

izdvojiti između brojnih i raznolikih aktivnosti?

- Darko Komšo: Arheološki muzeje Istre je specijalizirani muzej, koji je puno više od običnog muzeja. Djelovanje Muzeja je izuzetno kompleksno i iznimno specijalizirano posebice zbog toga što upravljamo brojnim monumentalnim spomenicima na području grada Pule. Najveći je, naravno, Arena, koja nosi cijeli niz benefita, i počašćeni smo što se možemo brinuti za pulski amfiteatar, ali on nosi i puno obaveza. Posebice se to može vidjeti sada, a vezano uz koncerte koji se događaju u Areni, ali i u Malom rimskom kazalištu. Naime, svi ti koncerti usmjeravaju aktivnosti Muzeja i na stalnu skrb i pojačanu brigu o Areni, ali i na prilagodbu aktualnoj situaciji.

Trenutačno u glavne projekte Muzeja spada implementacija stalnog postava, točnije stalnih postava u obnovljenu muzejsku zgradu. Završavamo izvedbeni projekt, a uskoro kreće javna nabava za postavljanje stalnog postava. Najveći dio ljudi unutar zgrade, pogotovo stručnog osoblja, trenutno je fokusirano na pripremu svih potrebnih stavki za ovaj projekt, a kojih je zaista puno. Računamo da bi stalni postav u matičnoj zgradi Muzeja trebao biti postavljen sljedeće godine i da bi 2027. trebali imati otvorenje stalnog postava Arheološkog muzeja Istre.

Osim stalnog postava, radimo na pripremi natječaja za implementaciju Lapidarija antičkih nekropola, koji bi se trebao nalaziti ispod terase u Muzeju. U tom poluotvorenom objektu planirana je prezentacija 52 funeralna spomenika iz Pule i okolice, koji pojašnjavaju na koji način su funkcionirale antičke nekropole.

Treći projekt na kojem također intenzivno radimo ima radni naziv »Paviljon šivanih brodova«. Arheološki muzej Istre je zadnjih desetak godina sudjelovao u nekoliko arheoloških istraživanja koja su rezultirala stvarno fascinantnim nalazima četiri broda. To su: brod Zambratija, kao najstariji šivani brod na Sredozemlju, star oko 3.200 godina; zatim Pula 1 i Pula 2 - dva šivana antička broda pronađena prilikom iskopa gradskog kolektora između glavne pošte i Uljanika na dubini od više od četiri metra, a koji su sada restaurirani; te antički šivani brod Debeljak pronađen u podmorju kod rta Kamenjak. Unutar svih tih brodova otkriveni su brojni impresivni nalazi i sada intenzivno pripremamo projekt Paviljona šivanih brojeva u kojima će oni biti prezentirani.

Naravno uz sve to, u Muzeju radimo i na svim našim drugim redovnim djelatnostima koje su povezane i s izložbama, brojnim prezentacijama knjiga, predavanjima, i naravno, koncertima kojima smo u sve manjem dijelu organizatori, ali u velikom broju domaćini te smo intenzivno vezani i za sve aktivnosti od toga.

Stručni doprinos projektu SOCRAT

Arheološki muzej Istre kroz više segmenata uključen je i u projekt SOCRAT?

- Tatjana Bradara: Arheološki muzej Istre uključio se u ovaj projekt predavanjima na okruglom stolu posvećenom keramici i kiparstvu kroz prizmu znanosti, umjetnosti i primijenjenog umjetničkog obrta, a u sklopu SOCRAT-ovog Kreativnog živog laboratorija keramike i kiparstva. Muzejska savjetnica dr. sc. Alka Starac održala je izlaganje »Dekorativni motivi na antičkim spomenicima Istre«, a moje je izlaganje bilo naslovljeno »Kasnosrednjovjekovno i novovjekovno stolno keramičko posuđe (primjeri iz Istre)«. Snimile su se i izjave vezane za predavanja koje će se koristiti za storytelling materijal projekta.

Gostujućem umjetniku Micheleu Giangrandeu iz Italije, mentoru SOCRAT-ovog Kreativnog živog laboratorija keramike i kiparstva te hrvatskom umjetniku Rinu Banku u prostorima Arheološkog muzeja Istre pokazana je određena arheološka građa koja će ih inspirirati u njihovom daljnjem umjetničkom djelovanju. Isto tako za njih smo organizirali stručno vodstvo po amfiteatru, a na kraju projekta planirana je i završna izložba u prostorima Arheološkog muzeja Istre u srpnju. Tijekom sudjelovanja u Kreativnom laboratoriju keramike i kiparstva s umjetnicima i drugim sudionicima Laboratorija izmijenili smo određena iskustva i znanja, a zanimljivo je bilo vidjeti kako određene tehnike i motivi iz prošlosti mogu biti interpretirani u današnje vrijeme sa suvremenim tehnologijama i materijalima.

Gdje, a na temelju principa Novog europskog Bauhausa za koje se SOCRAT zalaže, u području materijalne i nematerijalne kulturne baštine vidite mogućnosti buduće suradnje Arheološkog muzeja Istre s umjetnicima i obrtnicima, kao i drugim ustanovama i udrugama, a radi stvaranja novog kulturnog proizvoda ili usluge? U kojoj pak mjeri Arheološki muzej Istre može doprinijeti obogaćivanju održivog ili iskustvenog turizma u zajednici?

- Tatjana Bradara: U cilju stvaranja novog kulturnog proizvoda ili usluge smatram da doprinos Arheološkog muzeja Istre može u najvećoj mjeri biti realiziran u suradnji s raznim obrtima i u području primijenjene umjetnosti.

U segmentu osnaživanja kreativnog, iskustvenog turizma može se dodatno obogatiti dosadašnja ponuda raznih povijesnih prikaza koji posjetitelje vraćaju u prošlost, odnosno povećati suradnja s drugim kulturnim institucijama, umjetnicima i udrugama u organiziranju raznih manifestacija koje bi posjetitelje povezale s istarskom poviješću i tradicijom. Također, djelatnici AMI-ja mogu svojim znanjem pomoći u stručnim savjetima o pojedinim razdobljima iz kojih bi se uprizorio određeni događaj ili izrađivao suvenir.

Muzej kao važna logistička potpora

Kako ocjenjujete ostvarenu suradnju, odnosno sudjelovanje Arheološkog muzeja Istre u projektu SOCRAT?

- Darko Komšo: Čelnik sam institucije kojem je stalo do suradnje i toga da Arheološki muzej Istre bude na usluzi, pogotovo na način da možemo davati stručnu potporu te mi je drago da smo u SOCRAT uključeni i kroz logističku potporu. Što se tiče samog stručnog dijela suradnje u projektu SOCRAT, ideja počiva na tome da kulturne spoznaje i arheološki materijali budu inspiracija za moderne umjetnike prilikom stvaranja njihovih umjetničkih dijela ili uporabnih djela i predmeta koje izrađuju umjetnici i obrtnici, odnosno radi se i o kombinaciji utilitarnih i umjetničkih predmeta. Zadovoljan sam načinom na koji je Muzej ušao u sve to, kao i načinom davanja potpore i podloge na kojoj bi mogli suvremeni umjetnici i obrtnici-kreativci danas stvarati svoja dijela. Često navodimo da su muzeji s brojnim spomenicima kao što je i Arheološki muzej Istre otvoreni za suvremene umjetnike različitih disciplina, jer smatramo da se baš na tom dijalogu, pa često i sukobu između starog i novog, mogu stvarati izuzetne kreacije i da na taj način nastaju umjetnička djela, odnosno vrhunska ostvarenja koja su rezultat toga.

Drago mi je da je Arheološki muzej Istre i u tom segmentu aktivan i kroz cijelu svoju obnovu, kao što će se SOCRAT-ova izložba događati u prostorima budućeg stalnog postava Muzeja. Ova izložba je zapravo i posljednja naša aktivnost u seriji korištenja praznih prostora budućeg stalnog postava Arheološkog muzeja Istre za različite aktivnosti, koncerte, izložbe i slične programe. Tri tjedna u srpnju Muzej bi trebao biti i prostor u kojem će se predstaviti 13 SOCRAT-ovih radionica i drago nam je da možemo biti domaćini ovog programa. Također, zajedno sa Županijom trebamo raditi na vidljivosti ove izložbe, tako da posjetitelji dođu pogledati rezultate svih tih radionica.

Interakcija kulture i turizma

SOCRAT je i polazište za novi akcijski plan Istarske županije. Što je u tom smislu za vašu ustanovu strateški važno za buduće aktivnosti?

- Darko Komšo: Ono što mislim da je stvarno najbitnije, to je umrežavanje različitih institucija, pogotovo između različitih dionika u kulturi i sektora koji nisu kulturni sektor, ali se mogu dobro integrirati s tim sektorima i pomoći im. Turizam je sigurno jedna od grana koja se često pogrešno percipira kao »krava muzara« iz koje bi kultura morala sisati novac. Mislim da s turizmom treba ući u interakciju, naravno da turizam ima veliku mogućnost financiranja i sufinanciranja programa i projekta u kulturi, ali to će rado i napraviti ako ih smatraju korisnim. Dakle, potrebno je pronaći modele suradnje s turizmom koji donose obostranu dobrobit. Odličan je primjer suradnje s kulturnim sektorom i integracije i povezivanja sa znanstvenim sektorom, koji omogućava da se pospajaju stvari koje su vezane za kulturu i znanost zajedno, a onda se opet usmjere prema sustavu turizma koji potom omogućava da se to realizira.

Naravno da su novi modeli financiranja svima privlačni, da je to jedan od lajtmotiva svih mogućih dionika u kulturi, bile to institucije u kulturi ili NGO, odnosno izvaninstitucionalna kultura. Mislim da nije točno ono što se često ističe i ponavlja kao teza o nekakvom sukobu između NGO i institucija u kulturi, smatram da su one komplementarne. Institucije u kulturi često su puno ispred NGO-a u logistici, primjerice postoji veliki broj galerija, izložbenih prostora, vitrina i slično, a NGO često nemaju takvih logističkih sposobnosti, ali su recimo progresivni, brzi i svježi u idejama, dakle, imaju ono što često u institucijama nedostaje. Smatram da je važno pronaći neki model objedinjavanja, neki know-how koji bi spojio institucije s logistikom i NGO s idejama što bi bila velika potpora u budućem radu, a koju bi mogao osigurati netko poput Županije, ili neko treće tijelo i sve skupa integrirati. Ukratko – naglasak je na integraciji, financijskim sredstvima i daljnjem jačanju međusektorske suradnje.Logo projekta

Projekt SOCRAT

NAZIV PROJEKTA: SOCRAT – Umrežavanje obrta i suvremene umjetnosti u cilju održivog turizma

PROGRAM: Interreg Italija-Hrvatska 2021. – 2027. godine

UKUPNI PRORAČUN: 2.344.660,20 EUR (EFRR 1.875.728,16 €; sufinanciranje 468.932,04 €)

RAZDOBLJE PROVEDBE PROJEKTA: 01.03.2024. – 31.08.2026.

PROJEKTNI CILJ: Opći cilj projekta je diverzifikacija turističke ponude i osnaživanje lokalnog razvoja aktiviranjem autentičnijih iskustava proisteklih iz kulturnih i kreativnih industrija teritorija.

PROJEKT PROVODI ISTARSKA ŽUPANIJA S PARTNERIMA: Zaklada Pino Pascali – Muzej suvremene umjetnosti (vodeći partner); Nacionalna konfederacija obrtnika te malih i srednjih poduzeća Bari – CNA BARI; Regija Veneto, Veneto Institut za rad, Turistička zajednica Kvarnera, Ustanova za razvoj kompetencija, inovativnosti i specijalizacije Zadarske županije INOVacija i Sveučilište u Zadru.

MREŽNA STRANICA PROJEKTA: https://www.italy-croatia.eu/web/socrat

Michele Giangrande, Alka Starac, Tatjana Bradara i Rino Banko tijekom okruglog stola Kreativnog laboratorija Keramika i kiparstvo projekta SOCRAT

> Tijekom sudjelovanja u Kreativnom laboratoriju keramike i kiparstva projekta SOCRAT s umjetnicima i drugim sudionicima Laboratorija izmijenili smo određena iskustva i znanja, a zanimljivo je bilo vidjeti kako određene tehnike i motivi iz prošlosti mogu biti interpretirani u današnje vrijeme sa suvremenim tehnologijama i materijalima.«
> Tatjana Bradara